

Asia: VN/1347/2021

Arviomuistio oikeudenkäyntikuluista riita-asioissa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yrittäjien ja yritysten oikeudenkäyntikuluriskiä on perusteltua pienentää

Oikeudenkäyntimaksuja koskevaa kokonaisuutta on tarpeellista tarkastella laajasti oikeuden saatavuuden näkökulmasta (access to justice). Yrityksellä ja yrittäjällä tulee olla tosiasiallisesti mahdollisuus hakea tehokkaasti ja joutuisasti muutosta saamiinsa ratkaisuihin tai saattaa muutoin asiansa tuomio-istuimen päätettäväksi. Kulut eivät saa olla missään oikeusprosessissa esteenä oikeuden hakemiselle ja saamiselle.

Oikeudenkäyntimaksut ovat lähtökohtaisesti samat kaiken kokoisille yrityksille asian laajuudesta tai sisällöstä riippumatta. Korkeat oikeudenkäyntimaksut tai riski kustannuksista voi estää pienyrittäjää käyttämästä oikeussuojakeinoja. On hyvä huomata, ettei yrityksillä ole mahdollisuutta turvautua oikeusapuun. Viranomainen voi kyllä yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua peritä, jos maksun periminen olisi ilmeisen kohtuuton maksuvelvollisen taloudellisen aseman tai muiden olosuhteiden vuoksi. Asian tulisi kuitenkin koskea henkilön omaa etua tai oikeutta, mikä estänee yrityksen maksuvapautuksen.

Oikeudenkäyntimaksu muodostaa tavallisesti vain osan riita-asian asianosaisen oikeudenkäyntikuluista. Muita mahdollisia kuluja aiheutuu oikeudenkäyntiasiamiehen ja muiden asiantuntijoiden palkkioista sekä erilaisista muista kuluista ja korvauksista. Tästä syystä pidämme perusteltuna, että arviomuistio käsittelee kuluriskiä laajasti kokonaisuutena.

Myös markkinaoikeusprosessin kuluriskiä on syytä arvioida

Arviomuiston ulkopuolelle on rajattu niin sanotut summaariset riita-asiat sekä markkinaoikeudessa käsiteltävät riita-asiat. Erityisesti markkinaoikeus-prosessit – myös muutkin kuin riita-asiat - ovat pienyrittäjille riskialttiita, mikä puoltaa myös näiden kustannusten arviointia. Markkinaoikeuden korkeat oikeudenkäyntimaksut vaikuttavat usein siihen, uskaltaako yrittäjä riitauttaa yritystoiminnalleen tärkeää asiaa.

Markkinaoikeuteen ohjautuu myös rahallisesti pienempiä intressienasioita. Näihin tapauksiin liittyvien oikeuksien vaatiminen voi kuitenkin olla esimerkiksi pienelle yritykselle erittäin suuri ja toiminnan kannalta merkityksellinen. Esimerkiksi kuluttajansuojalain eräitä markkinaoikeudessa käsiteltäviä valvonta- ja kieltoasioita koskevat intressit eivät useinkaan ole edes tuomioistuimmaksun arvoisia.

Immateriaalioikeudellisia valitusasioita koskevat viranomaispäätökset rinnastuvat enemmän hallinnollisiin asioihin kuin varsinaisiin riita-asioihin. Lisäksi kun otetaan huomioon teollis- ja tekijäoikeuksiin liittyvien hakemusten perusmaksujen olevan suuruudeltaan vain muutamia satoja euroja, voidaan todeta, että niiden oikeudenkäyntimaksut ovat tällä hetkellä liian suuret.

Muista asiakokonaisuuksista poiketen julkisia hankintoja koskevissa asioissa maksun suuruus on sidoksissa hankinnan arvoon. Korkean taloudellisen intressin asiaa koskevan oikeudenkäynnin vireillepanijalla ajatellaan olevan valmius maksaa asian käsittelystä enemmän kuin taloudellisesti vähämerkityksisemmän. Julkisissa hankinnoissa asianosaisena on usein muu kuin suuri yritys. Tuhansien eurojen arvoinen oikeudenkäyntimaksu voi muodostaa kynnyksen muutoksenhauille, kun kyseessä on pieni yritys.

Toivonen Tiina
Suomen Yrittäjät ry